



กพต.รับที่.....
วันที่.....
เวลา.....

สลด. (eMail)
ส่ง : กพต.
รับที่ : 52600/68
5 มี.ค. 2568 เวลา 11.00 น.



ที่ สม ๐๙๐๒/๔

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีการแต่งกายของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาข้อเสนอแนะ ที่ ๒๕๖/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๗ จำนวน ๑๒ แผ่น

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีการแต่งกายของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ กสม. จึงขอกราบเรียนความเป็นมาและสภาพปัญหา ข้อพิจารณา และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศถูกบังคับให้สวมกางเกง ไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งกายตามเพศสภาพ รวมทั้งไม่ได้รับอนุญาตให้ใส่เสื้อชั้นในหรือยกทรงเพื่อปกปิดอวัยวะสำคัญทั้งที่ทำศัลยกรรมเสริมหน้าอกแล้ว เป็นเหตุให้ถูกคุกคามหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศ กสม. เห็นว่า การแก้ไขปัญหาคือป้องกันไม่ให้เกิดเหตุในลักษณะดังกล่าวขึ้นอีก จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน จึงได้รับฟังข้อเท็จจริง ศึกษาข้อกฎหมาย และสภาพปัญหา เพื่อมีข้อเสนอแนะต่อ ๓ ประเด็นปัญหา ได้แก่ ปัญหาการแต่งกายของผู้ต้องขังตามเพศสภาพ ปัญหาการสวมใส่เสื้อชั้นในของผู้ต้องขังที่มีหน้าอก และปัญหาการแต่งกายของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๒ บัญญัติให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสอง

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของ กสม. ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

/๔. ข้อพิจารณา...

๔. ข้อพิจารณา

๔.๑ ปัจจุบันยังไม่มี การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งในเรื่องการแต่งกายของผู้ต้องขังตามเพศสภาพ การสวมใส่เสื้อชั้นในของผู้ต้องขังที่มีหน้าอก และการแต่งกายของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ดังข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาตามข้อ ๑ ซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) หลักการโยกยาการ์ตา (The Yogyakarta Principles: The Application of International Human Rights Law in relation to Sexual Orientation and Gender Identity) และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) หรือข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules)

๔.๒ การบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยก้าวข้ามกรอบแนวคิดดั้งเดิมและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของบุคคล ดังนั้น รัฐจึงต้องเร่งทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และแนวปฏิบัติที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับในเพศวิถี เพื่อรับรองสิทธิของประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

๔.๓ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) เป็นสำคัญ ไม่ว่าผู้ต้องขังจะเป็นเพศใดก็ตาม เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ และสอดคล้องกับกติกา ICCPR ข้อ ๑๔ วรรคสองที่วางหลักว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

๕. ข้อเสนอแนะ

กสม. จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อบอกหมายให้กระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ ดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวคิดเพศวิถีแก่เจ้าหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังโดยตรง เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติเนื่องจากเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด และส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ อันจะเป็นการบรรลุเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายและมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

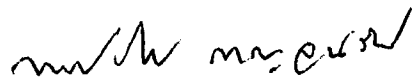
๕.๒ เร่งผลักดันนโยบายการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้แตกต่างจากนักโทษเด็ดขาดอย่างเหมาะสมและครอบคลุมเรือนจำทุกแห่งทั่วประเทศ และให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีมีสิทธิและเสรีภาพที่จะพิจารณาความเหมาะสมของการแต่งกายเองได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้นับถือ อันเป็นการยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

/๕.๓ แก้ไขปรับปรุง...

๕.๓ แก้ไขปรับปรุงระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเครื่องแต่งกายสำหรับผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๓๘ และระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับการอนามัยและการสุขาภิบาลของผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้คำนึงถึงการรับรองสิทธิในการแต่งกายตามเพศสภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการสวมใส่เสื้อชั้นในของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศที่ทำสลายกรรมหน้าอกแต่ไม่ได้ผ่าตัดแปลงเพศ เพื่อให้เรือนจำทั่วประเทศ มีแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาข้อ ๕ โดยมีรายละเอียดตาม ข้อเสนอแนะ ที่ ๒๕๖/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๗ ผลเป็นประการใด โปรดแจ้งให้ กสม. ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง



(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๑๙๙๗ (กนการรณ)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๗๒๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ Law_ICCPR@nhrc.or.th